

9: Ophævelse af slaveriet: Debatten i det engelske under- og overhus i 1788-92 og dens indflydelse på det danske forbud af slavehandlen af 1792

I årene 1788-92 fandt en intens debat om slavehandlen og dens omkostninger sted i det engelske under- og overhus. Denne debat blev nøje fulgt af danskerne og danner en hjørnesteen i beslutningen om at afskaffe den danske slavehandel i 1792 (med effekt fra nytåret 1803). Debatten i England hjælper os med at fokusere på kompetence-spørgsmålet og den store indflydelse af 'eksterne' (ikke-medicinske) faktorer på behandling og slavernes dødelighed. En kopi af nogle af disse debatter findes i de *Schimmelmanske Papirer* på Rigsarkivet.ⁱ

På mange måder (og hermed refererer vi direkte til punkt 2 om det 'Kulturelle og Koloniale Møde') var den danske slavehandel en del af et *større europæisk* initiativ, hvor det europæiske økonomiske system (merkantilismen) udvidede sig og kom i kontakt med Afrikaⁱⁱ. Europæerne (englænderne, franskmændene, hollænderne, danskerne og portugiserne) samarbejdede vedrørende denne fælles økonomiske sagⁱⁱⁱ.

Blandt problemerne, som blev debatteret i det engelske parlament var spørgsmålet om slavernes lange opbevaring på de forskellige forter på kysten under usle, ganske uværdige forhold før de blev købt til den endelige transport over Atlanten. Slavernes lange opbevaring havde ofte en negativ indflydelse på deres sundhed. Et af parlamentsvidnerne, Captain Knox, som havde været en kaptajn og læge på flere slavesejladser bemærkede, at 'Scurvy [skørbug] got among the Negroes' som blev opbevaret på kysten^{iv}. I denne forbindelse blev et andet vidne, Captain Norris, spurgt: 'How long, on Average, may they [slaveskibene og deres indkøb af slaverne på kysten] continue on the Coast from the Time of their being put on Board till a Cargo of 400 is completed?' Hvorpå han svarede: 'That is uncertain – It may be 3 Weeks, or it may be 12 Months'^v.

Andre faktorer blev også debatteret, bl.a. den udhungrede tilstand slaverne var i da de blev købt og årstiderne, på hvilke de blev købt og problemet med 'want of Provisions in the Country'^{vi}. Den tidligere omtalte kaptajn Norris bemærkede, at slaverne, som ventede i såkaldte 'slave holes' [fængsler] på kysten på at blive købt, 'frequently come on Board the Ships in a diseased State', idet de var syge med 'pokker', 'skørbug', 'mæslinger', og var blevet dårligt behandlet og havde fået en meget enkel kost under opbevaringen i forterne^{vii}. Ifølge Norris kom mindst 15 % af slaverne (jvnf. det anslåede dødstal for Mellem Passagen på 15 %^{viii}) ombord i en sådan sygelig tilstand^{ix}.

Klein, Engerman, Haines and Shlomowitz begynder deres artikel (2001) med at referere til Buxtons (1839) beskrivelser af omkostningerne i menneskeliv i de forskellige faser af slaveriet forud for selve den trans Atlantiske transport^x. Død blandt slaverne under transporten, den såkaldte Mellem Passage, er 'only one part of the story of the mortality attributable to enslavement'^{xi}.

ⁱ *Generaltoldkammeret, De Schimmelmanske Papirer, Diverse Dokumenter vedr. Negerhandelen og Slaveemancipationen vedkommende, 1783-1806.*

ⁱⁱ Eric R Wolf *Europe And The People Without History*. Berkeley: University of California Press, 1982.

ⁱⁱⁱ Jvnf. f.eks hvordan hollænderne og englænderne kom danskerne til undsætning under en slaverevolte på skibet **Patientia** i 1753 ud for Afrikas kyst (Georg Nørregård, ”Slaveoprøret på Patientia” [ID 35127 i *Eltis et al.* 1999], 1753, *Årbog for Handels og Søfartsmuseet på Kronborg*, siderne 23-44, 1950 ; Niklas T. Jensen, 2002, passim, om det ‘multikulturelle’ Dansk Vestindien og dens engelske, hollandske, franske og danske befolkning.

^{iv} Knox, I: Torrington, *Sessional Papers in the House of Lords*, Dobbs Ferry, New York, Oceania Publications Inc., 1978, Vol. 1 vedrørende 1792-93, side 343.

^v Captain Robert Norris, I: Lambert, *House of Commons Sessional Papers of the Eighteenth Century*, Wilmington, Delaware: Scholarly Resources Inc, 1975, Vol. 68 (1788), s. 10; også Mr. Archibald Dalziel, I: Lambert, s. 32.

^{vi} Mortalitet blandt slaverne kan ses som et resultat af at slaver blev købt på bestemte tidspunkter, i bestemte årstider, f.eks. før høsten hvor mennesker generelt er udhungrede eller på et tidspunkt, hvor markederne, som normalt forsyner mennesker med madvarer ikke fungerer (James Searing, *West African Slavery and Atlantic Commerce: The Senegal River Valley, 1700-1860*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993). Tørke vides også ofte at hjemsege Cape Verde øerne ud for Vestafrikas kyst og den vestlige del af Centralafrika (Joseph C Miller, The significance of drought, disease, and famine in the agriculturally marginal zones of West Central Africa, *Journal of African History* 23 (1), pp. 17-61, 1982). Sådanne faktorer har højst sandsynlig haft en mere eller mindre direkte indflydelse på dødeligheden og bidrager til en forståelse, som ikke bebrejder lægerne for at være ‘inkompetente’.

^{vii} Captain Robert Norris, I: Lambert, op. cit., Vol. 68 (1788), siderne 3-13, 15-19.

^{viii} Svend E. Green-Pedersen, Om Forholdene På Danske Slaveskibe, med særlig henblik på dødeligheden 1777-89, *Årbog 1973*, Handels-og Søfartsmuseet, Kronborg, siderne 26-74, 1973 og Herbert Klein, *The Middle Passage: Comparative studies in the Atlantic slave trade*, Princeton University Press, 1978.

^{ix} Captain Knox, en erfaren kaptajn og læge på mange slaveskibe, bekræftede i sit vidneudsagn i parlamentet Captain Norris’ udsagn. Han foretog seks rejser som læge og fire som kaptajn og bemærkede også, at han ofte havde taget syge slaver ombord. Jvnf. dette med tidligere omtalte Johannes Joachim Dettmers (**Ada**, 1771-72) kommentarer om ‘skeletlignende slaver’.

^x Herbert Klein, Stanley Engerman, Robin Haines, and Ralph Shlomowitz, Transoceanic Mortality: The Slave Trade in Comparative Perspective, *William and Mary Quarterly*, 58 (1), siderne 94 ff.

Ifølge Buxton refererer død blandt slaverne til mange forskellige omstændigheder, så som ‘the original seizure of the slaves’, ‘the march to the coast, and detention there’, ‘the middle passage’, ‘the sufferings after capture, and after landing’, og ‘the initiation into slavery, or the “seasoning”’, as

it is termed by planters' (Thomas Fowell Buxton, *A Review of The African Slave Trade*, Birmingham: B. Hudson, Bull Street – Reprinted from the Leeds Mercury, 1839).

^{xi} Herbert Klein, Stanley Engerman, Robin Haines, and Ralph Shlomowitz, *op.cit.*, side 96.